

การส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว
(Bio-Circular-Green Economy: BCG Model)
เพื่อการเจริญเติบโตอย่างทั่วถึงและยั่งยืน

ที่มเศรษฐกิจ

สำนักองค์การรัฐสภาระหว่างประเทศ

บทนำ

ทิศทางการพัฒนาของประเทศไทยในอดีตให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก โดยมีผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) เป็นตัวชี้วัดระดับของการพัฒนาประเทศ แต่ปัญหาด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม อาทิ การกระจายรายได้ ช่องว่างความไม่เท่าเทียม ความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ยาเสพติด การทุจริต การเคลื่อนย้ายแรงงานและความแออัดในเขตเมือง/อุตสาหกรรม ขยะและมลพิษ และความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ส่งผลกระทบต่อการเพิ่มขึ้นของ GDP และก่อให้เกิดความไม่สมดุลในการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๐๙) ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยมีการวางแผนเชิงโครงสร้างและปูพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ รวมถึงมีการพัฒนาและลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน การผลิตภาคอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้าและกระจายโครงสร้างพื้นฐานออกไปยังส่วนภูมิภาค ขณะที่การผลิตและส่งออกสินค้าการเกษตรยังคงมีบทบาทสำคัญ ต่อมา แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๑๕) เริ่มให้ความสำคัญกับการพัฒนาสังคมควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจ ดังจะเห็นได้จากการเปลี่ยนชื่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ เป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมีแผนการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค การวางระบบชลประทาน การปฏิรูปที่ดิน และปรับภาคการเกษตรแบบดั้งเดิมเป็นการเกษตรสมัยใหม่โดยใช้เทคโนโลยีและการวิจัย รวมทั้งให้ความสำคัญกับการผลิตเชิงพาณิชย์ นอกจากนี้ยังสนับสนุนการพัฒนาด้านสังคมและความเป็นอยู่ของประชากรด้วย อย่างไรก็ตาม แผนพัฒนาประเทศ ฉบับต่อ ๆ มา ยังคงเน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจ มุ่งการผลิตเพื่อส่งออก ส่งเสริมมาตรการสำหรับการลงทุน รวมถึงการลงทุนจากต่างชาติ และมีการพัฒนาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติเพื่อเป้าหมายทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม เป็นผลให้ประเทศไทยมีภาระหนี้สินและมีการกู้เงินมาลงทุน

ในช่วงที่เศรษฐกิจของประเทศไทยเติบโตอย่างมาก อยู่ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๓๙) และประเทศเริ่มประสบปัญหาด้านสังคม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เกิดปัญหาการพัฒนาที่ไม่สมดุลอย่างชัดเจนทั้งทางเศรษฐกิจ การกระจายรายได้ ทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ เนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑-๗ เน้นการพัฒนาและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ทำให้ในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ ๗ ประสบภาวะ “เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา พัฒนาไม่ยั่งยืน” (สรเสรีญ วงษ์ชะอุ่ม, ๒๕๕๔) ดังนั้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔) จึงมุ่งเน้นคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาโดยการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนและคุณภาพชีวิต ซึ่งแนวคิดดังกล่าวเป็นการปรับไปสู่แนวคิดที่ให้มีการพัฒนาไปสู่ความยั่งยืน โดยเป็นการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพของคนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้และไม่ส่งผลกระทบต่อการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงไม่ส่งผลกระทบต่อคนในยุคหลัง ประกอบกับภาวะฟองสบู่แตกในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ จึงได้มีการปรับแผนพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาและฟื้นฟูเศรษฐกิจ สถาบันการเงิน และช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤติการเงิน อย่างไรก็ตาม นับจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙) เป็นต้นมา ประเทศไทยได้ตระหนักถึงภูมิคุ้มกันที่จะรองรับการเปลี่ยนแปลงและกระแสโลกาภิวัตน์ จึงได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศไปสู่ความสมดุล รวมถึงเชื่อมโยงกับดัชนีชี้วัดความอยู่ดีมีสุข ได้แก่ ดัชนีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจที่มีความสามารถในการพึ่งพาตนเองและมีภูมิคุ้มกันกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก และดัชนีการพัฒนายั่งยืนซึ่งวัดความสมดุลของการพัฒนาในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ม.ป.ป.)

ในปัจจุบัน ประเทศไทยเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ทั่วโลกรวมทั้งประเทศไทยเผชิญกับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 อาทิ การเจ็บป่วยและเสียชีวิตของประชาชน และการเกิดข้อจำกัดทางเศรษฐกิจและการดำเนินชีวิตของประชาชน และยังเป็นช่วงเวลาที่เทคโนโลยีมีการพัฒนาแบบก้าวกระโดด การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่รุนแรงมากขึ้น การเข้าสู่สังคมสูงวัยทั่วโลก และการเปลี่ยนแปลงด้านภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ ดังนั้น การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศจึงต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งจากภายใน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ จึงมีทิศทางการพัฒนาเพื่อให้ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยอาศัยหลักการและแนวคิด ได้แก่ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy: SEP) เป้าหมายการพัฒนายั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ของสหประชาชาติ และการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG Model) ทั้งนี้ แนวคิด BCG Model ให้ความสำคัญกับการประยุกต์ใช้องค์ความรู้

ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสมัยใหม่ และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจควบคู่กับการรักษาความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิต การให้บริการและการบริโภคเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๕) นอกจากนี้ BCG Model ยังสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ซึ่งมีแนวคิดไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง (no one left behind) และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (SEP) ซึ่งเป็นหลักการในการพัฒนาประเทศไทยด้วย

โมเดลการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG

เศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียนและเศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG Model) เป็นโมเดลการพัฒนาไปสู่ความยั่งยืนที่ใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และยังเป็นกลไกที่มีศักยภาพสูงในการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในประเทศ สามารถกระจายโอกาสและลดความเหลื่อมล้ำ รวมถึงสามารถผลักดันประเทศไทยขึ้นเป็นผู้นำระดับโลกในบางสาขาที่ไทยมีศักยภาพ

พ.ศ. ๒๕๖๔ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้การขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (BCG Model) เป็นวาระแห่งชาติและให้คณะกรรมการบริหารการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว พิจารณากำหนดและดำเนินแผนงาน/โครงการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. ๒๕๖๔-๒๕๗๐ โดยมีสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมในฐานะเลขานุการของคณะกรรมการฯ จัดทำแผนปฏิบัติการด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. ๒๕๖๔-๒๕๗๐ เพื่อเป็นกรอบการทำงานสำหรับหน่วยงานต่าง ๆ ในการร่วมขับเคลื่อน BCG Model ให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยเร็วและยั่งยืน

แผนปฏิบัติการด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. ๒๕๖๔-๒๕๗๐ (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, ๒๕๖๕) ประกอบด้วย ๔ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ (๑) การสร้างความยั่งยืนของฐานทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพด้วยการจัดสมดุลระหว่างการอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์ (๒) การพัฒนาชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็งด้วยทุนทรัพยากร อัตลักษณ์ ความคิดสร้างสรรค์ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ (๓) การยกระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมภายใต้เศรษฐกิจ BCG ให้สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน และ (๔) การเสริมสร้างความสามารถในการตอบสนองต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยมีเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์เพื่อการขับเคลื่อน BCG Model ดังนี้

- เพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมเป้าหมาย (S-curves)
- ลดความเหลื่อมล้ำด้วยการเพิ่มรายได้เกษตรกรและชุมชน
- ยกกระดับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมอาหารของไทยเป็นผู้ผลิตอาหารเพื่อสุขภาพและส่วนประกอบอาหารมูลค่าสูงที่ติดอันดับ ๑ ใน ๕ ของโลก
- สร้างและพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพ การผลิตยา เครื่องมือแพทย์ วัสดุชีวภาพให้มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพส่งออก เป็นแหล่งจ้างงานทักษะสูงและรายได้สูง
- ระบบบริหารจัดการท่องเที่ยวเป็นอันดับ ๓ ของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก จัดโดย Travel & Tourism Competitiveness Index, World Economic Forum
- ลดการใช้ทรัพยากรลง ๒ ใน ๓ จากปัจจุบัน

โดยการบูรณาการการทำงานของหลายภาคส่วนให้มีเอกภาพและมีพลัง ซึ่งแต่ละภาคส่วนจะยึดถือหลักการสำคัญในการร่วมกันผลักดัน BCG Model โดยให้ความสำคัญทั้งการแข่งขันได้ในระดับโลก การส่งต่อผลประโยชน์สู่ชุมชน และการขับเคลื่อนโดยกลไกการทำงานแบบจตุภาคี (Quadruple Helix) โดยการผสมผสานพลังจากภาคเอกชน ภาครัฐ ภาคการศึกษาและภาคประชาสังคม รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากหุ้นส่วนความร่วมมือในระดับโลก ทั้งนี้ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมจะขับเคลื่อนศักยภาพของมหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัยที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงฯ ทั้งในมิติ นักวิจัย องค์กรความรู้ และโครงสร้างพื้นฐานด้านการวิจัย โครงสร้างพื้นฐานทางคุณภาพ (National Quality Infrastructure: NQI) และการส่งเสริมธุรกิจนวัตกรรมเพื่อร่วมขับเคลื่อนการทำงานในรูปแบบจตุภาคี

ข้อมูลของสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ได้กล่าวถึง BCG Model ว่าเป็นการรวบรวมห่วงโซ่มูลค่า (Value Chain) ของอุตสาหกรรมเป้าหมายหรืออุตสาหกรรม S-curves ได้แก่ การเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ การแปรรูปอาหาร เชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ การแพทย์ครบวงจร และการท่องเที่ยว เพื่อบูรณาการเป็นฐานการสร้างมูลค่าเพิ่มขนาดใหญ่ของประเทศ โดยในระยะแรกมุ่งเน้นความสำคัญของยุทธศาสตร์ ๔ สาขา ได้แก่ เกษตรและอาหาร สุขภาพ และการแพทย์ พลังงาน วัสดุและเคมีชีวภาพ และการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งมีสัดส่วนของ GDP ร้อยละ ๒๑ และเกี่ยวข้องกับอาชีพและการจ้างงานของคนในประเทศมากกว่า ๑๖.๕ ล้านคน หัวใจสำคัญของ BCG Model คือ การพัฒนาแบบคู่ขนานทั้งในส่วนที่อาศัยความก้าวหน้าทางวิทยาการระดับสูงสำหรับผลิตสินค้าและบริการมูลค่าสูงมาก เช่น ส่วนประกอบอาหารสุขภาพ ชีววัตถุ สารออกฤทธิ์ทางการแพทย์ ฯลฯ และในส่วนฐานกว้างของพีระมิดที่เป็นการยกระดับเศรษฐกิจฐานรากเพื่อสร้างมูลค่าให้คนจำนวนมาก และการพัฒนาที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการเสริมความเข้มแข็งของทุนทางสังคมทั้งทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่จะขยายผลไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (SEP to SDG)

หมายเหตุ. ภาพแสดงการสร้างมูลค่าจากอุตสาหกรรมเป้าหมาย. จาก สำนักงานสถานนโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมแห่งชาติ, ๒๕๖๒, (<https://www.nxpo.or.th/th/bcg-economy/>)

ความสำคัญของ BCG Model

ความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

BCG เป็นแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ของสหประชาชาติ ได้แก่

- เป้าหมายที่ ๑๐ ลดความไม่เสมอภาคภายในประเทศและระหว่างประเทศ (Reduce inequality within and among countries) โดยมีเป้าประสงค์ที่เน้นการเติบโตของรายได้ในกลุ่มประชากรร้อยละ ๔๐ ที่ยากจนที่สุด
- เป้าหมายที่ ๑๒ สร้างหลักประกันให้มีรูปแบบการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน (Ensure sustainable consumption and production patterns) โดยมีเป้าประสงค์ที่ครอบคลุมประเด็น การจัดการและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน
- เป้าหมายที่ ๑๓ ดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อรับมือการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศและผลกระทบ (Take urgent action to combat climate change and its impacts)
- เป้าหมายที่ ๑๔ อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Conserve and sustainably use the oceans, seas and marine resources for sustainable development) โดยมีเป้าประสงค์ครอบคลุมหลายประเด็นที่เกี่ยวข้องกับทะเลและมหาสมุทร ทั้งด้านมลพิษ การบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรประมง ความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงทรัพยากรประมง และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

- เป้าหมายที่ ๑๕ ปกป้อง ฟื้นฟู และสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ต่อกู้กับการกลายสภาพเป็นทะเลทราย หยุดการเสื่อมโทรมของที่ดินและฟื้นสภาพกลับมาใหม่ และหยุดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ (Protect, restore and promote sustainable use of terrestrial ecosystems, sustainably manage forests, combat desertification, and halt and reverse land degradation and halt biodiversity loss)

- เป้าหมายที่ ๑๗ ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Partnerships for the goals) มุ่งมั่นที่จะเพิ่มพูนความร่วมมือระหว่างประเทศพัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนา (North-South) และความร่วมมือระหว่างประเทศกำลังพัฒนา (South-South) โดยการสนับสนุนแผนระดับชาติเพื่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

นอกจากนี้ จากการศึกษาข้อมูลของสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) พบว่า BCG ยังสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย

การสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจเชิงคุณภาพ การกระจายอย่างทั่วถึงและการพัฒนาที่ยั่งยืน

จากการศึกษาข้อมูลของ สอวช. (๒๕๖๒) พบว่า BCG มีความสำคัญอย่างมากทั้งในมิติ ด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมของประเทศ เนื่องจากเกี่ยวข้องกับการจ้างงานถึงครึ่งหนึ่งของ จำนวนการจ้างงานรวม และมีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจรวมกันประมาณ ๓.๔ ล้านล้านบาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ ๒๑ ของ GDP นอกจากนี้ BCG ยังครอบคลุมอุตสาหกรรม ๔ สาขา ได้แก่ เกษตรและอาหาร สุขภาพและการแพทย์ พลังงาน วัสดุและเคมีชีวภาพ และการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ซึ่งมีศักยภาพในการเพิ่มมูลค่าประมาณ ๔.๔ ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ ๒๔ ของ GDP ในอีก ๕ ปีข้างหน้า โดยทั้ง ๔ สาขายุทธศาสตร์ดังกล่าวสามารถพัฒนาอย่างอิสระ แต่จะเกิดประโยชน์สูงสุดหากเชื่อมโยงและพัฒนาไปพร้อมกันทั้ง People-Planet-Profit โดยมีแนวทางการดำเนินการที่สำคัญในแต่ละสาขา ดังนี้

• สาขาการเกษตรและอาหาร

ในระยะ ๕ ปีที่ผ่านมา มูลค่า GDP ของสาขาเกษตรเติบโตในอัตราติดลบ การปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตรทั้งระบบจะทำให้มีศักยภาพในการเพิ่ม GDP ของภาคเกษตรได้สูงขึ้น ประมาณ ๑.๗ ล้านล้านบาท ด้วยการเพิ่มความหลากหลายของผลผลิตทางการเกษตร มีระบบสนับสนุนการตัดสินใจด้วยการใช้เทคโนโลยีการวิเคราะห์ความต้องการของผู้บริโภค (Customer Behavior Analytics) เพื่อให้เกิดการผลิตที่แม่นยำ สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ลดของเหลือทิ้ง (Optimized Wasted Production) ตรวจสอบและติดตามผลผลิตแบบเรียลไทม์ ลดการบุกรุกผืนป่า

เนื่องจากการบริหารจัดการพื้นที่เพาะปลูกตามความเหมาะสมของพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้เทคโนโลยีระบบการผลิตและเครื่องจักรกลที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความยั่งยืน การยกระดับสินค้าเกษตรสู่สินค้าปลอดภัย การสร้างความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ (Product Diversification) การสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์ (Product Differentiation) การมีระบบตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability) และการพัฒนามาตรฐานสินค้าเกษตรให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

ในส่วนของผลิตภัณฑ์อาหารมีศักยภาพในการเพิ่มมูลค่า GDP จากประมาณ ๐.๖ ล้านล้านบาท เป็น ๐.๙ ล้านล้านบาท ด้วยการพัฒนาต่อยอดจากพื้นฐานความพร้อมของผู้ประกอบการไทยในการยกระดับคุณภาพ สร้างมาตรฐานและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ การสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่โดยเฉพาะในกลุ่มอาหารเพื่อสุขภาพ อาหารสำหรับแต่ละช่วงวัย หรือการพัฒนาเป็นสารประกอบมูลค่าสูง (Functional Ingredient) ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ตลาดเติบโตอย่างมาก

- สาขาสุขภาพและการแพทย์

ในปัจจุบัน ประเทศไทยมีศักยภาพในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านสุขภาพและการแพทย์ โดยเฉพาะในกลุ่มยาและเวชภัณฑ์มีมูลค่าประมาณ ๔๐,๐๐๐ ล้านบาทเท่านั้น เนื่องจากขาดการพัฒนาอุตสาหกรรมรวมถึงการสร้างบุคลากรด้านนี้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทั้งนี้ ความเข้มแข็งของบุคลากรวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการแพทย์ของประเทศส่วนใหญ่อยู่ในช่วงต้นน้ำของห่วงโซ่อุตสาหกรรมทางการแพทย์ของไทยจึงขาดศักยภาพในการสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยการพัฒนานวัตกรรมเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ยาและเวชภัณฑ์ที่มีคุณภาพและมาตรฐานสากล ดังนั้น ประเทศไทยจึงต้องเร่งรัดการพัฒนาขีดความสามารถด้านการสร้างนวัตกรรม ยา วัคซีน ยาชีววัตถุ อุปกรณ์ทางการแพทย์ รวมถึงการวิจัยทางคลินิกและการบริหารจัดการข้อมูลวิทยาศาสตร์การแพทย์รองรับการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์เพื่อลดการนำเข้า การให้ความสำคัญกับนโยบายป้องกันปัญหาสุขภาพด้านการแพทย์ (Preventive Medicine) มากกว่านโยบายด้านการรักษา การขยายบริการด้านสุขภาพไปสู่การให้บริการทางการแพทย์เฉพาะบุคคล (Precision Medicine) ด้วยการใช้ประโยชน์จากข้อมูลพันธุกรรม รวมถึงการสร้างแพลตฟอร์มการวิจัยทางคลินิกของประเทศร่วมกับการประสานการทำงานกับฝ่ายกำกับดูแลของรัฐ ด้วยแนวทางดังกล่าว รัฐจะสามารถเพิ่มมูลค่า GDP ในสาขานี้ประมาณ ๙๐,๐๐๐ ล้านบาท

- สาขาพลังงาน วัสดุและเคมีชีวภาพ

มูลค่า GDP ของสาขาพลังงาน วัสดุและเคมีชีวภาพ มีมูลค่ารวมกันประมาณ ๙.๕ หมื่นล้านบาท ซึ่งสาขานี้จัดเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพในการเติบโตสูงจากนโยบายภาครัฐที่ต้องการเพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนเพิ่มเป็นร้อยละ ๓๐ ในปี พ.ศ. ๒๕๗๙ ในส่วนของพลังงานจึงมีศักยภาพในการสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยการพัฒนานวัตกรรมการผลิตพลังงานที่มีประสิทธิภาพสูงสามารถรองรับของเสียที่หลากหลายทั้งชนิดและคุณสมบัติ เช่น ขยะจากอุตสาหกรรม คราวเรือน รวมถึงของเหลือทิ้งทาง

การเกษตร ของเสียเหล่านี้สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ในรูปของแหล่งพลังงานหมุนเวียนหรือพลังงานทดแทน (Renewable Energy) ได้แก่ การผลิตเชื้อเพลิงจากขยะ (Refuse Derived Fuel: RDF) ก๊าซชีวภาพที่นำไปสู่การสร้าง Site Reference ของโรงไฟฟ้าชุมชน (Community-based Biomass Power Plant) ที่มีแหล่งพลังงานทดแทนในพื้นที่ (Distributed Energy Resources: DERs) เช่น พลังงานจากแสงอาทิตย์ ชีวมวล (รวมขยะ) และก๊าซชีวภาพที่เพียงพอ โรงไฟฟ้าชุมชนสามารถสร้างรายได้จากการขายไฟฟ้าผ่านการเชื่อมต่อระบบด้วย Smart Microgrid และใช้เทคโนโลยี Blockchain เป็นแพลตฟอร์มในการบริหารจัดการ ทั้งนี้ จำเป็นต้องมีการพัฒนาเทคโนโลยีและระบบการจัดเก็บพลังงาน (Energy Storage System) เนื่องจากมีความสำคัญต่อเสถียรภาพของระบบไฟฟ้าที่ผลิตจากพลังงานทดแทน ในส่วนของวัสดุและเคมีชีวภาพมีศักยภาพในการพัฒนาต่อยอดผลผลิตทางการเกษตรและของเสียไปเป็นสารประกอบ หรือผลิตภัณฑ์เคมีและวัสดุชีวภาพที่มีมูลค่าสูง อาทิ พลาสติกชีวภาพ ไฟเบอร์ แกสซัณฑ์ ด้วยแนวทางดังกล่าวข้างต้นจึงมีศักยภาพในการเพิ่มมูลค่า GDP มากกว่า ๒.๖ แสนล้านบาท โดยประมาณ

- **สาขาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์**

การท่องเที่ยวเป็นแหล่งรายได้หลักของประเทศที่สร้างมูลค่า GDP ประมาณ ๑ ล้านล้านบาท และมีศักยภาพในสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยการกระจายแหล่งท่องเที่ยวสู่เมืองรอง โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม ระบบดิจิทัล สินค้าและบริการซึ่งดำเนินการด้วยชุมชนท้องถิ่น มุ่งเน้นตลาดคุณภาพ สร้างมาตรฐาน ความสะดวก สะอาด ปลอดภัย ร่วมกับการเชิดชูอัตลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ โดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการจัดการและดูแลระบบนิเวศอย่างเป็นระบบรวมถึงการพัฒนาสู่แบบแผนการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนด้วยการจัดทำระบบมาตรฐานการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน การจัดทำ National Guideline ด้านขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว จัดทำระบบบัญชีต้นทุนทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวที่สำคัญ รวมถึงการปรับปรุงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว และการฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งเสื่อมโทรมทางธรรมชาติเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ รวมถึงการเตรียมความพร้อมของผู้ประกอบการเพื่อลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) ที่มีต่อการดำเนินธุรกิจ

การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์อยู่บนพื้นฐานของการสร้าง การใช้องค์ความรู้ และความคิดสร้างสรรค์ เชื่อมโยงกับทุนทางปัญญา ทุนทางวัฒนธรรม และความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์หรือบริการรูปแบบใหม่ที่มีมูลค่าเพิ่มสูง สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย ทั้งนี้ การพัฒนาในสาขาการเกษตรและอาหาร สาขาสุขภาพและการแพทย์ และสาขาพลังงาน วัสดุและเคมีชีวภาพสามารถเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวผ่านระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้ อาทิ การให้ประสบการณ์กับนักท่องเที่ยวโดยการท่องเที่ยวเชิงอาหารไทย การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยว

เชิงสุขภาพที่เชื่อมโยงกับการแพทย์แผนไทย การท่องเที่ยวเชิงศิลปะและวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นต้น รวมถึงการพัฒนาเพื่อส่งออกสินค้าและบริการเหล่านี้โดยมีของขวัญและของฝากที่สร้างสรรค์อย่างมีอัตลักษณ์ การจัดการด้านระบบและมาตรฐานที่กำกับธุรกิจที่เกี่ยวข้องทั่วโลก เช่นเดียวกับการมีสัมพันธภาพด้านกีฬา การจัดมหกรรมระดับโลก เป็นต้น การส่งเสริมและร่วมมือกับภาคธุรกิจการท่องเที่ยว ได้แก่ โรงแรม ร้านอาหาร และธุรกิจบริการ ในการสร้างนวัตกรรมดิจิทัลที่รองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุที่จะส่งผลกระทบต่อโดยตรงกับการท่องเที่ยวในอีก ๕-๑๐ ปีข้างหน้า ผลของการดำเนินการดังกล่าวจึงมีศักยภาพในการเพิ่ม GDP เป็น ๑.๔ ล้านล้านบาทโดยประมาณ

การสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกับการยกระดับเศรษฐกิจฐานราก

ข้อมูลของ สอวช. (สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ, ๒๕๖๒) ได้กล่าวถึง BCG ว่าสนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกับการยกระดับเศรษฐกิจฐานราก ดังนี้

- เกษตรกรนำเทคโนโลยีสมาร์ตฟาร์มมาปรับใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและผลผลิต ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนจากการลดการใช้ปุ๋ยและยาที่เป็นต้นทุนหลักของเกษตรกรไทย และยังได้ผลิตผลที่ปลอดภัย มีคุณภาพและปริมาณคงที่ตรงตามความต้องการของตลาด อีกทั้งยังสามารถนำผลผลิตที่ปลอดภัยและมีคุณภาพคงที่มาแปรรูปให้มีมูลค่าที่สูงขึ้นได้อีกด้วย
- เกิดอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตเกษตรเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่มสูง เช่น สารให้ความหวาน สารแต่งกลิ่นรส สารออกฤทธิ์ทางชีวภาพ แอลกอฮอล์บริสุทธิ์ พลาสติกชีวภาพ อาหารเสริมสุขภาพ ซึ่งจะช่วยลดข้อขัดข้องการผลิตทางการเกษตรส่วนเกินในตลาด บรรเทาปัญหาราคาคงตัวของพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของไทย ได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง ยาง และปาล์ม
- การผลิตยาชีววัตถุ วัคซีน และชุดตรวจวินิจฉัยที่จำเป็นได้เองภายในประเทศ ทำให้ผู้ป่วยเข้าถึงยาและเวชภัณฑ์ที่มีราคาแพงได้เพิ่มขึ้น และลดการนำเข้ายาและเวชภัณฑ์
- การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่จากความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม และระบบบริหารสถานที่ท่องเที่ยว โดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยท้องถิ่นสร้างเนื้อหาการท่องเที่ยวตลอดจนบริหารจัดการเส้นทาง และจำนวนนักท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพแหล่งใหม่ที่กระจายนักท่องเที่ยวสู่เมืองรองหรือชุมชนท้องถิ่น ทำให้เกิดเม็ดเงินอยู่และนำเที่ยวไปพร้อมกัน
- การสร้างระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนที่เน้นการแปลงของเสียให้เป็นแหล่งรายได้ สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผู้ประกอบการเดิมในระบบ รวมทั้งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจแก่ผู้ประกอบการรายใหม่เข้ามาปิดช่องว่างให้การใช้ทรัพยากรของประเทศมีประสิทธิภาพมากขึ้น และยังเป็นการแก้ปัญหาขยะที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้อีกด้วย

หมายเหตุ. ภาพแสดงการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจฐานราก. จาก โมเดลเศรษฐกิจใหม่ BCG, (๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔), (<https://www.bcg.in.th/data-center/articles/bcg-by-nstda/>)

การฟื้นฟูประเทศจากผลกระทบของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

สถานการณ์ของการแพร่ระบาดของโควิด 19 นอกจากจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพและระบบสาธารณสุขแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจทั้งในประเทศไทยและในระดับโลกอย่างรุนแรง BCG Economy Model จึงเป็นแนวทางที่สำคัญแนวทางหนึ่งที่สามารถช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศจากวิกฤตในครั้งนี้ทั้งในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

• ด้านเศรษฐกิจ

มาตรการรักษาระยะห่าง (Social Distancing) เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 การปิดสถานการค้า การปิดน่านฟ้า และการยกเลิกเส้นทางการบิน รวมทั้งการยกเลิกเส้นทางเดินเรือ ส่งผลให้เกิดการชะลอตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เนื่องจากรายได้จากภาคการท่องเที่ยวลดลงไปจำนวนมาก และการส่งออกสินค้าด้านการเกษตรหยุดชะงัก เศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) จึงเข้ามามีบทบาทในด้านการพัฒนาเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อให้ผลผลิตทางการเกษตรมีคุณภาพ เพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า และสร้างรายได้ให้กับประชาชนมากยิ่งขึ้น รวมถึงเสริมสร้างความแข็งแกร่งจากภายในประเทศ อาทิ การขายสินค้าออนไลน์และส่งเสริมให้มีการซื้อขายภายในประเทศมากขึ้น การสร้างอาชีพเพื่อช่วยลดปัญหาการว่างงาน รวมถึงการให้ความสำคัญต่อการสร้างเกราะป้องกันทางเศรษฐกิจหากเกิดปัญหาขึ้นอีกในอนาคตจะสามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ มีการคาดการณ์ว่าภายใน ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๖๔-๒๕๖๙) จะสามารถเพิ่มมูลค่า GDP ประมาณ ๑ ล้านล้านบาทจากมูลค่าปัจจุบัน ๓.๔ ล้านล้านบาท (สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ, ๒๕๖๔)

- **ด้านสังคม**

มาตรการในการรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 โดยการปิดสถานที่ ทำให้คนว่างงานและไม่มีรายได้ในการดำรงชีพ เกิดปัญหาความเครียดภายในครัวเรือน จึงต้องมีการปรับพฤติกรรมการดำรงชีวิต เช่น การทำงานผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การเรียนและการซื้อขายออนไลน์ เป็นต้น การใช้ชีวิตแบบวิถีใหม่นี้ส่งผลให้บางกิจการปิดตัวเนื่องจากไม่มีการเดินทางออกจากบ้าน การจ้างงานที่ไม่ใช่รูปแบบออนไลน์ลดน้อยลง จึงเกิดการว่างงานมากขึ้น ทำให้มีการย้ายถิ่นฐานไปต่างจังหวัดและประกอบอาชีพในท้องถิ่นตนเอง อาทิ การเกษตร การท่องเที่ยว และร้านอาหาร โมเดลเศรษฐกิจ BCG จึงเข้ามามีบทบาทในการเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจท้องถิ่นภายใต้แนวคิดไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง และสนับสนุนให้ประชาชนมีความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อการสร้างอาชีพให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป อาทิ ธุรกิจสตาร์ทอัพ ธุรกิจส่วนตัวแบบออนไลน์ การรับจ้างทั่วไป เป็นต้น (สุชาติ พรชัยวิเศษกุล, ๒๕๖๔) ทั้งนี้ ไทยมีเป้าหมายตามโมเดลเศรษฐกิจ BCG ภายใน ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๖๔-๒๕๖๙) ที่จะเพิ่มอัตราการจ้างงานจากเดิม ๑๖.๕ ล้านคน เป็น ๒๐ ล้านคน (สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ, ๒๕๖๔)

- **ด้านสิ่งแวดล้อม**

มาตรการต่าง ๆ ทั้งการปิดเมืองและการเว้นระยะห่างเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ทำให้ประชาชนต้องใช้ชีวิตภายในบ้านซึ่งเป็นผลดีต่อสภาพอากาศ โดยมีมลพิษทางอากาศลดน้อยลง แต่ในขณะเดียวกันประชาชนพึ่งพาการบริการสั่งอาหารทางออนไลน์มากขึ้นซึ่งเป็นการเพิ่มขยะพลาสติกจากบรรจุภัณฑ์ห่ออาหาร (สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๖๓) โมเดลเศรษฐกิจ BCG จะเข้ามาผลักดันให้ทุกภาคส่วนร่วมกันสนับสนุนแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) อาทิ ในเรื่องขยะเป็นศูนย์ (Zero Waste) การใช้วัสดุธรรมชาติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การรณรงค์การใช้ซ้ำ ใช้น้อย และนำกลับมาใช้ใหม่ (Reuse Reduce and Recycle) เพื่อให้เกิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) อาทิ โครงการพลาสติกครบวงจร การจัดการขยะอย่างยั่งยืนในอุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร การปลูกอ้อยให้มีผลผลิตจำนวนมากและลดการเผา การสร้างวัสดุก่อสร้างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โครงการ Smart City เพื่อลดการใช้ทรัพยากร ลดปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น (“พื้นเศรษฐกิจหลังวิกฤติโควิด 19 เติบโตบนเส้นทางที่ยั่งยืน”, ๒๕๖๔) ทั้งนี้ มีการกำหนดเป้าหมายของโมเดลเศรษฐกิจ BCG ภายใน ๕ ปี โดยจะลดการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติลงจาก ๑ ใน ๔ ของปัจจุบัน และลดผลกระทบจากมลพิษด้านสิ่งแวดล้อม (สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ, ๒๕๖๔)

การขับเคลื่อน BCG Model ด้วยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม

การเติบโตทางเศรษฐกิจที่ให้ความสำคัญกับการกระจายโอกาส รายได้ และความเจริญไปสู่ประชาชนของประเทศอย่างทั่วถึง โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ภายใต้เงื่อนไขการดูแลทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง จำเป็นต้องอาศัยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการยกระดับผลผลิตของผู้ผลิตส่วนใหญ่ที่อยู่ในกลุ่มฐานพีระมิด ด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่ไม่ซับซ้อนและนวัตกรรมในการจัดการเพื่อลดต้นทุน เพิ่มผลผลิตและสร้างความหลากหลายให้แก่ผลิตภัณฑ์ ในขณะเดียวกัน ต้องมีการส่งเสริมผู้ประกอบการนวัตกรรม (Innovation Driven Enterprise) ที่มีความพร้อมและอยู่ในกลุ่มยอดพีระมิดให้ผลิตสินค้าที่มีมูลค่าสูงโดยใช้เทคโนโลยีขั้นสูงมุ่งสู่การเป็นประเทศที่เป็นผู้สร้างเทคโนโลยีและนวัตกรรมในท้ายที่สุด และลดการพึ่งพาเทคโนโลยีจากต่างประเทศ รวมถึงเพิ่มโอกาสในการเป็นผู้ส่งออกเทคโนโลยี

โดยที่วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพให้กับผู้ผลิตที่เป็นฐานการผลิตเดิม เช่น เกษตรกรและชุมชน และสนับสนุนให้เกิดผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้าและบริการที่มีมูลค่าเพิ่มสูงหรือมีนวัตกรรม จึงเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวมที่พัฒนาเศรษฐกิจทั้งสามไปพร้อมกัน กล่าวคือ เศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรชีวภาพเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มโดยเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ที่คำนึงถึงการนำวัสดุต่าง ๆ กลับมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด และทั้งสองเศรษฐกิจนี้จะอยู่ภายใต้เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) ที่ไม่ได้มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเท่านั้น แต่จะดำเนินการควบคู่กับการพัฒนาสังคมและการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลเพื่อสร้างความมั่นคงและยั่งยืนไปพร้อมกัน โดยจะยกระดับข้อได้เปรียบที่ไทยมีในด้านความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรมให้เป็นความสามารถในการแข่งขันด้วยนวัตกรรม เพื่อให้เกิดเศรษฐกิจ BCG ที่เติบโตและแข่งขันได้ในระดับโลก เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนและลดความเหลื่อมล้ำ เกิดชุมชนที่เข้มแข็งและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการพัฒนาที่ยั่งยืน นอกจากนี้ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมยังสนับสนุนการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจหมุนเวียน โดยให้สามารถออกแบบผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิตที่เกิดของเสียน้อยที่สุด (Eco-design & Zero-Waste) ส่งเสริมการใช้ซ้ำ (Reuse, Refurbish, Sharing) และให้ความสำคัญกับการจัดการของเสียจากการผลิตและบริโภคด้วยการนำวัสดุที่ผลิตและบริโภคแล้วเข้าสู่กระบวนการแปรสภาพเพื่อกลับมาใช้ใหม่ (Recycle, Upcycle) ซึ่งต่างจากระบบเศรษฐกิจแบบดั้งเดิมที่เน้นการใช้ทรัพยากร การผลิต และการสร้างของเสีย (Linear Economy) (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, ๒๕๖๔)

บทบาทของรัฐสภาในการส่งเสริมและขับเคลื่อนเศรษฐกิจ BCG

ระดับกรรมาธิการสามัญที่เกี่ยวข้อง

รัฐสภามีส่วนสำคัญที่จะผลักดันและสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านไปสู่เศรษฐกิจ BCG ทั้งในมิติของการตรากฎหมาย การพิจารณางบประมาณ และการติดตามการเจรจาข้อตกลงระหว่างประเทศเพื่อเป็นหลักประกันว่ามาตรการต่าง ๆ มีความเป็นธรรมและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศไทย ซึ่งในระบอบกรรมาธิการสามัญ ตัวอย่างเช่น คณะกรรมาธิการการพัฒนาเศรษฐกิจ สภาผู้แทนราษฎร ได้มีการประชุมร่วมกันเมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๔ เพื่อติดตามความคืบหน้าการผลักดันการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG Model โดยมีการเชิญหน่วยงานเข้าร่วมประชุมและชี้แจง (สภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมาธิการการพัฒนาเศรษฐกิจ, ๒๕๖๔) สาระสำคัญของการประชุม มีดังนี้

- ผู้แทนสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

รัฐบาลได้จัดตั้งคณะกรรมการบริหารการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และคณะกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG Model ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเป็นประธานโดยให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาประเทศภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 จำนวน ๓ เรื่อง ได้แก่ การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างความเข้มแข็งจากภายใน และการเดินหน้าไปด้วยกัน

การพัฒนาเศรษฐกิจ BCG ทั้งด้านเกษตรและอาหาร สุขภาพและการแพทย์ พลังงาน วัสดุ และเคมีชีวภาพ และด้านท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ยังเชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาในทุกระดับตั้งแต่ระดับพื้นที่ ระดับประเทศ และระดับโลก การปรับเปลี่ยนกระบวนการดำเนินงานให้ภาคเอกชนนำภาครัฐ และภาครัฐสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งนี้ ในการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG ไทยมีจุดแข็งในเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพ ฐานทรัพยากรหลากหลายในพื้นที่ป่า ป่าชายเลน ชายฝั่งทะเลที่ยาว ซึ่งภายหลังจากวิกฤติของโรคโควิด 19 ทรัพยากรเหล่านี้สามารถฟื้นฟูในระยะเวลาไม่นาน อย่างไรก็ดี ภายหลังจากสถานการณ์ของโรคโควิด 19 การขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยในระดับโลกที่สำคัญ ได้แก่ ความมั่นคงทางอาหาร สาธารณสุข ความมั่นคงทางพลังงาน หลักประกันการมีงานทำ และความยั่งยืนของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยที่กิจกรรมหลักของโมเดลเศรษฐกิจ BCG จะบูรณาการการดำเนินงานตลอดห่วงโซ่คุณค่าทั้งการอนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนา เพิ่มพูน บริหารจัดการ และการสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยมีเป้าหมายและตัวชี้วัดที่สำคัญในปี พ.ศ. ๒๕๗๐ อาทิ การลดความเหลื่อมล้ำ การสร้างความยั่งยืนของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการพึ่งพาตนเอง โดยมีวิสัยทัศน์คือ เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ประชาชนมีรายได้และคุณภาพชีวิตที่ดี รักษาและฟื้นฟู

ทรัพยากรจากความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อมให้มีคุณภาพที่ดีด้วยการใช้ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม นอกจากนี้ ยังกำหนดมาตรการส่งเสริมการพัฒนาประเทศด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG อาทิ การพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลของทุนความหลากหลายทางชีวภาพ ทุนวัฒนธรรม และทุนทางปัญญา การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจ BCG การพัฒนาคุณภาพและความปลอดภัยของอาหารริมทางและอาหารท้องถิ่น การสร้างฐานเศรษฐกิจใหม่ด้วยการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าจากฐานชีวภาพให้มีนวัตกรรมที่สูงขึ้น การสร้างตลาดเพื่อรองรับนวัตกรรมของสินค้าและบริการ BCG การส่งเสริมการท่องเที่ยวยั่งยืนและการท่องเที่ยวสีเขียว การสร้างและพัฒนากำลังคนเพื่อรองรับเศรษฐกิจ BCG ในทุกระดับ และการเชื่อมโยงกับสากลในทุกมิติ ทั้งการพัฒนาองค์ความรู้ การดึงดูดบุคลากร การค้าและการลงทุน

สำหรับความก้าวหน้าในการดำเนินงานที่สำคัญ ๆ อาทิ การสร้างการรับรู้เกี่ยวกับ BCG การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน การสร้างความยั่งยืนของฐานทรัพยากร ตลอดจนการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการพัฒนาประเทศด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG โดยการเผยแพร่ความรู้ผ่านช่องทางการสื่อสารกลาง เช่น เว็บไซต์ โหมมเพจ และทวิตเตอร์ การเผยแพร่ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อออนไลน์ รวมถึงกระทรวงที่เกี่ยวข้องได้จัดทำสื่อเพื่อสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมาย เป็นต้น ทั้งนี้ กระทรวงที่เกี่ยวข้องที่ได้จัดทำแผนงานขับเคลื่อนเป็นการเฉพาะแล้ว เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น และการขับเคลื่อนระดับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) และกรมการท่องเที่ยว เป็นต้น นอกจากนี้ แผนการลงทุนจากบริษัทเอกชนที่ได้เสนอโครงการผ่านคณะกรรมการ BCG สาขานวัตกรรมที่สำคัญ อาทิ โครงการเพิ่มมูลค่าตลอดห่วงโซ่คุณค่าตั้งแต่ภาคเกษตรที่เป็นต้นน้ำจนถึงภาคการผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ สำหรับการลงทุนวิจัยและพัฒนาในสาขา BCG กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้จัดสรรงบประมาณการวิจัยเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ จำนวน ๒๖๑ โครงการ วงเงินงบประมาณ ๘๕๕ ล้านบาท

ในส่วนการพัฒนาสินค้า BCG กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์เป็นหน่วยคัดเลือกผู้ประกอบการและมีแผนพัฒนาผู้ประกอบการ BCG ภายใต้แคมเปญ BCG: Be the Change โดยมีกรณีตัวอย่างของการพัฒนาตลาดสินค้า BCG คือ กรมบัญชีกลาง สำนักงานงบประมาณ และกระทรวงสาธารณสุขได้ร่วมพัฒนาระบบเชื่อมโยงรหัสสินค้าในบัญชีนวัตกรรมไทยกับรหัสการจัดซื้อภาครัฐ eGP ซึ่งมีจำนวนกว่า ๕๐๐ ผลงานเพื่ออำนวยความสะดวกให้หน่วยงานจัดซื้อ-จัดจ้าง และสามารถติดตามข้อมูลภาพรวมของตลาดภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถตรวจสอบได้ นอกจากนี้ การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) ได้ดำเนินงานร่วมกับกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา หอการค้าแห่งประเทศไทย เป็นต้น การสร้างอาชีพให้กับกลุ่มเปราะบาง จะมีสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทยดำเนินงาน

ร่วมกับภาคเครือข่าย ๑๒ องค์กร การเพิ่มความมั่นคงทางอาหาร จะมีมูลนิธิสโกลาร์ส ออฟ ชีสทีแนนซ์ ประเทศไทย (Scholars of Sustenance Foundation - SOS Thailand) ดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานพันธมิตร นอกจากนี้ ยังมีกรณีตัวอย่างของการยกระดับคุณภาพชีวิต คือ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) มีมติเห็นชอบให้การตรวจยีนส์ในผู้ป่วยมะเร็งเต้านมเป็นสิทธิประโยชน์ด้านส่งเสริมสุขภาพ และป้องกันโรคในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ซึ่งสิทธิประโยชน์จะครอบคลุมการตรวจประชาชน ๒๑,๐๐๐ ราย/ปี และลดค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษามะเร็งเต้านมในคนไทยมากกว่า ๖๓,๕๐๐ บาท/ราย การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ จะมีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมดำเนินงานร่วมกับกรมเจ้าท่า สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ และหน่วยงานท้องถิ่น เป็นต้น และการพัฒนากำลังคน BCG จะมีสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติพัฒนากำลังคนทั้งในสถานศึกษาโดยการให้ทุนการศึกษาและวิจัย การสร้างวิทยากรร่วมกับสถานประกอบการในเครือข่ายโดยพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นที่บูรณาการร่วมกับชุมชน เป็นต้น การดำเนินการเพื่อไปสู่ Carbon Neutrality จะมีสภาอุตสาหกรรมร่วมกับองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) ร่วมกันพัฒนาแพลตฟอร์มและจัดตั้งคณะทำงานเพื่อเปิดการซื้อขาย คาร์บอนเครดิตให้เป็นรูปธรรม

- ผู้แทนกรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

กระทรวงอุตสาหกรรมได้กำหนดเป้าหมายการขับเคลื่อน BCG Model ใน ๓ ประเด็นหลัก ได้แก่ (๑) ระบบเศรษฐกิจชีวภาพ โดยมีกลุ่มเป้าหมายสำคัญ เช่น เกษตร อาหาร ยาและการแพทย์ เป็นต้น โครงการนำร่อง คือ โครงการสร้างนครสวรรค์ไบโอคอมเพล็กซ์ จังหวัดนครสวรรค์ (๒) ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน โดยมีกลุ่มเป้าหมายสำคัญ เช่น พลาสติก ยางรถยนต์ วัสดุก่อสร้าง เป็นต้น โครงการนำร่อง คือ ฐานข้อมูลการจัดการอุตสาหกรรม เพื่อให้ทุกภาคส่วนนำกากของเสียไปใช้ประโยชน์และ (๓) ระบบเศรษฐกิจสีเขียว โดยมีโครงการนำร่อง คือ การผลักดันและสนับสนุนการขับเคลื่อนโรงงานเข้าสู่ระบบ Green Industry ทั้งนี้ กรมโรงงานอุตสาหกรรม ยังได้รวบรวมปัญหาและอุปสรรคที่ได้รับจากคณะทำงานต่าง ๆ และพบว่า ปัญหาและอุปสรรคหลัก คือ ปัญหาด้านกฎหมายที่ไม่เอื้อต่อการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจ BCG รวมถึงกระบวนการแก้ไขกฎหมายที่ยังคงล่าช้า ส่งผลให้การขับเคลื่อน BCG Model อาจจะไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามกรอบเวลาที่กำหนดไว้

- ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

ในการส่งเสริมการลงทุนตามแนวคิด BCG Model ให้ความสำคัญกับการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้วยมาตรการต่าง ๆ อาทิ มาตรการด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม มาตรการด้านทรัพยากรมนุษย์ มาตรการด้านการพัฒนาพื้นที่เป้าหมาย รวมถึงกลุ่มมาตรการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค เช่น มาตรการส่งเสริมการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน/ในพื้นที่ชายแดนใต้/ในพื้นที่

รายได้ต่อหัวต่ำ ๒๐ จังหวัด เป็นต้น ทั้งนี้ กิจกรรม BCG ที่มีมูลค่าขอรับการส่งเสริมสูงสุด ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๔ คือ กิจกรรมผลิตพลังงานไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียนและขยะ และมาตรการเพิ่มเติมที่สอดคล้องกับแนวคิด BCG คือ มาตรการส่งเสริมการลงทุนเพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยมี มาตรการย่อยสำคัญ ๓ ประการ คือ (๑) มาตรการปรับปรุงประสิทธิภาพ เช่น ด้านการประหยัดพลังงาน (๒) มาตรการส่งเสริมการลงทุนเศรษฐกิจฐานราก เช่น เกษตรและเกษตรแปรรูป และ (๓) กิจกรรมเพื่อลดผลกระทบก๊าซเรือนกระจก เช่น เงื่อนไขการใช้สารทำความเย็นที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น นอกจากนี้ การพัฒนากำลังคนสมรรถนะสูงเพื่อรองรับอุตสาหกรรมเป้าหมายได้จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในโครงการระบบพัฒนากำลังคนสมรรถนะสูงเพื่อรองรับการลงทุนในอุตสาหกรรม ยุทธศาสตร์ไทย โดยพัฒนาและยกระดับทักษะบุคคล เช่น วิศวกรและนักวิทยาศาสตร์ให้มีสมรรถนะสูง เพื่อรองรับอุตสาหกรรมเป้าหมายรวมถึง BCG

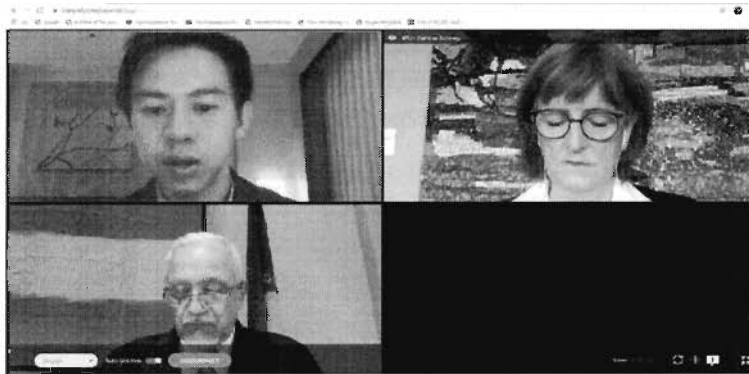
ในเวทีการประชุมรัฐสภาระหว่างประเทศ

นับตั้งแต่มีการผลักดันโมเดลเศรษฐกิจ BCG เป็นวาระแห่งชาติผ่านแผนยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. ๒๕๖๔-๒๕๗๐ สมาชิกรัฐสภาไทยได้มีบทบาทในการผลักดันประเด็นการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG ในเวทีรัฐสภาระหว่างประเทศในหลาย ๆ โอกาส ไม่ว่าจะเป็น การสัมมนาอภิปรายระหว่างสมาชิกรัฐสภาในเวทีระดับภูมิภาค หรือการประชุมองค์การรัฐสภา ระหว่างประเทศที่รัฐสภาไทยเป็นสมาชิก ตัวอย่างเช่น

ศาสตราจารย์พิเศษพรเพชร วิชิตชลชัย ประธานวุฒิสภา
ในฐานะหัวหน้าคณะผู้แทนรัฐสภาไทย
กล่าวถ้อยแถลงต่อที่ประชุมสมัชชาสหภาพรัฐสภา ครั้งที่ ๑๔๔

- การประชุมสมัชชาสหภาพรัฐสภา ครั้งที่ ๑๔๔ และการประชุมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ณ เขตनुชาตัว จังหวัดบาหลี สาธารณรัฐอินโดนีเซีย ภายใต้หัวข้อหลัก “มุ่งสู่การบรรลุเป้าหมายการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์: ระดมการดำเนินการของภาคีรัฐสภาเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ” (Getting to Zero: Mobilizing parliaments to act on climate change) เมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๖๕ ศาสตราจารย์พิเศษพรเพชร วิชิตชลชัย ประธานวุฒิสภา ในฐานะหัวหน้าคณะผู้แทนรัฐสภาไทย ได้กล่าวถ้อยแถลงต่อที่ประชุมสมัชชาเกี่ยวกับโมเดล BCG ว่า ไทยอยู่ระหว่างการใช้แผนพัฒนาประเทศภายใต้หลัก Bio-Circular-Green (BCG) เป็นแกนหลักในการเร่งรัดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและปล่อยคาร์บอนต่ำด้วยมาตรการผลักดันการปรับโครงสร้างของภาคพลังงานไปสู่การใช้พลังงานสะอาดและพลังงานหมุนเวียนเป็นหลัก ภายใต้นโยบายส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีล้ำสมัยในการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าตามยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ “ประเทศไทย ๔.๐” ในการบรรลุเป้าหมายใหม่ที่สูงขึ้นในการเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon Neutrality) ภายในปี พ.ศ. ๒๕๙๓ และเป้าหมายลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Net Zero Emission) ภายในปี พ.ศ. ๒๖๐๘ โดยที่รัฐสภาไทยพร้อมให้การสนับสนุนด้านนิติบัญญัติเพื่อปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศของไทยในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

นายอิสระ เสรีวัฒนวุฒิ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้ร่วมอภิปรายในที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการสามัญ สหภาพรัฐสภาว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืนและคณะกรรมการสามัญสหภาพรัฐสภาว่าด้วยกิจการสหประชาชาติ

- เมื่อเดือนเมษายน ๒๕๖๔ นายอิสระ เสรีวัฒนวุฒิ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในฐานะผู้แทนรัฐสภาไทย ได้ร่วมอภิปรายในที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการสามัญสหภาพรัฐสภาว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืนและคณะกรรมการสามัญสหภาพรัฐสภาว่าด้วยกิจการสหประชาชาติ ในห้วงการประชุมสมัชชาสหภาพรัฐสภา ครั้งที่ ๑๔๒ (ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์) เกี่ยวกับโมเดล BCG ว่า แม้การขับเคลื่อนวาระการพัฒนาที่ยั่งยืนหรือ SDGs อาจจะถดถอยลงเนื่องจากโรคโควิด 19 แต่การระบาดใหญ่เป็นโอกาสสำคัญในการทบทวนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่จะต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์

และวิถีชีวิตครั้งใหญ่ของชาวโลก สำหรับประเทศไทยมียุทธศาสตร์ในการฟื้นฟูให้กลับมาดีกว่าเดิมด้วยการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก การลงทุนในการเปลี่ยนเป็นเศรษฐกิจวิถีดิจิทัล การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคการเกษตรเพื่อความมั่นคงทางอาหาร และการยึดต้นแบบของเศรษฐกิจสีเขียว (BCG Economy) ตลอดจนการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านสาธารณสุขและการส่งเสริมบุคลากรทางการแพทย์

นายสุภดิช อากาศฤกษ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้กล่าวถ้อยแถลงต่อที่ประชุมเต็มคณะ วาระที่ ๒ ด้านเศรษฐกิจและการค้า

- เมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๖๔ นายสุภดิช อากาศฤกษ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในฐานะผู้แทนรัฐสภาไทยในการประชุมประจำปีรัฐสภาภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก (APPF) ครั้งที่ ๒๙ ได้กล่าวถ้อยแถลงต่อที่ประชุมเต็มคณะ วาระที่ ๒ ด้านเศรษฐกิจและการค้า ในหัวข้อ “การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นทางเศรษฐกิจและการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโดยรวม” โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวข้องกับโมเดล BCG ว่า ประเทศไทยได้ส่งเสริมอุตสาหกรรมสีเขียวโดยนำรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว หรือการพัฒนาเศรษฐกิจแบบ BCG มาเป็นกลยุทธ์ขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศให้มีความยั่งยืน เท่าเทียม และยืดหยุ่น

ทั้งนี้ รัฐสภาไทยยังคงเดินหน้าผลักดันประเด็น BCG ในเวทีรัฐสภาระหว่างประเทศ โดยล่าสุดในโอกาสที่รัฐสภาไทยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมประจำปีรัฐสภาภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก (Annual Meeting of the Asia-Pacific Parliamentary Forum: APFP) ครั้งที่ ๓๐ ระหว่างวันที่ ๒๖-๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๕ ณ อาคารรัฐสภา ภายใต้หัวข้อ "บทบาทของรัฐสภาในการเร่งรัดการพัฒนาที่ยั่งยืนภายหลังการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019" (Parliaments and the Post - COVID - 19 Sustainable Development)

นายชวน หลีกภัย ประธานรัฐสภา ในฐานะประธานการประชุม APPF ครั้งที่ ๓๐ และประธานคณะกรรมการบริหาร APPF ได้กล่าวในพิธีเปิดการประชุม โดยกล่าวถึงแนวทางสำหรับประเทศไทยที่จะเร่งรัดการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งมี ๒ แนวทาง โดยแนวทางแรกคือหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสมดุลชีวิตใน ๔ มิติ ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ได้มีการนำเสนอหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในรายงานการพัฒนามนุษย์ของประเทศไทยของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๐ และในปฏิญญาระดับรัฐมนตรีของกลุ่ม ๗๗ และแนวทางที่สอง คือ การนำโมเดลเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว หรือ BCG Model มาใช้ในการฟื้นฟูภูมิภาคภายหลังการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เนื่องจากโมเดล BCG มุ่งเน้นการเติบโตบนพื้นฐานของการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ลดปริมาณขยะ และการปล่อยก๊าซคาร์บอนต่ำ โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่ง APPF จำเป็นที่จะต้องร่วมมือกันเพื่อพลิกวิกฤติโควิด 19 ให้เป็นโอกาสในการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนและสร้างสภาพแวดล้อมแห่งสันติสุขในภูมิภาคโดยการส่งเสริมความไว้วางใจซึ่งกันและกัน รวมถึงความสมัครสมานสามัคคีในการเป็นตัวแทนของประชาชน นอกจากนี้ APPF จะต้องทำหน้าที่เป็นประชาคมที่ให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางและส่งเสริมหลักการ “ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง”

นายชวน หลีกภัย ประธานรัฐสภาในฐานะประธานการประชุม APPF ครั้งที่ ๓๐ และประธานคณะกรรมการบริหาร APPF กล่าวเปิดการประชุม APPF ครั้งที่ ๓๐

ในการประชุม APPF ครั้งที่ ๓๐ มีวาระการประชุมที่ครอบคลุมประเด็นหลากหลายจึงเป็นโอกาสอันดีที่รัฐสภาไทยจะผลักดันประเด็น BCG เพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ของประเทศ ประชาชน และภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก โดยในการประชุมเต็มคณะด้านเศรษฐกิจและการค้าในระหว่างการประชุม APPF ครั้งที่ ๓๐ นายจักรพล ตั้งสุทธิธรรม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในฐานะผู้แทนรัฐสภาไทยด้านเศรษฐกิจและการค้าได้ร่วมอภิปรายภายใต้หัวข้อ “การส่งเสริมความหลากหลายทางชีวภาพ และเศรษฐกิจสีเขียวเพื่อการพัฒนาที่ครอบคลุม” (Promoting biodiversity and green economy for inclusive development) โดยมีสาระสำคัญ กล่าวถึงการเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน ในประเด็นความหลากหลายทางชีวภาพ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความยากจน รวมถึงวิกฤตการณ์ทั่วโลกที่กำลังดำเนินอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 โดยประเทศไทย ได้จัดตั้งคณะกรรมการบริหารการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว (BCG Model) ซึ่งได้วางแผนปฏิบัติการด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. ๒๕๖๔-๒๕๗๐ โดยมีวิสัยทัศน์ในการสร้างการเติบโตที่ยั่งยืนและครอบคลุม และในส่วนของรัฐสภาไทย ได้เน้นย้ำบทบาทของรัฐสภาในการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้เสียหลักทั้งในประเทศและต่างประเทศผ่านองค์กรระหว่างประเทศ และเครือข่ายทางวิชาการเพื่อผลักดันให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ครอบคลุมและยั่งยืนมากขึ้น

นายจักรพล ตั้งสุทธิธรรม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
กล่าวอภิปรายในการประชุมเต็มคณะด้านเศรษฐกิจและการค้า ในระหว่างการประชุม APPF ครั้งที่ ๓๐

นอกจากนี้ รัฐสภาไทยยังได้เสนอร่างข้อมติเกี่ยวกับประเด็น BCG และได้รับการรับรองจากที่ประชุม APPF ครั้งที่ ๓๐ ได้แก่

- ข้อมติว่าด้วยการส่งเสริมความหลากหลายทางชีวภาพและเศรษฐกิจสีเขียวเพื่อการพัฒนาที่ครอบคลุม (Resolution on Promoting biodiversity and green economy for inclusive development) เสนอโดยไทย ชิลี และอินโดนีเซีย

ข้อมตินี้มีสาระสำคัญกล่าวถึงปัญหาและความท้าทายต่อการส่งเสริมเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว อาทิ การส่งเสริมนวัตกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในการรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ และการอนุรักษ์ระบบนิเวศด้วยการจัดการที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังเรียกร้องให้ประเทศสมาชิก APPF ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลังภายใต้กระบวนการใหม่เพื่อลดก๊าซเรือนกระจก และการใส่ใจต่อระบบนิเวศเพื่อลดความสูญเสียด้านความหลากหลายทางชีวภาพผ่านกรอบของกฎหมาย รวมถึงการติดตามและปรับปรุงยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติเพื่อประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและธรรมชาติอย่างสมดุล

- ข้อมติว่าด้วยการส่งเสริมการท่องเที่ยวระดับภูมิภาค และการสนับสนุนความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Resolution on Promoting regional tourism and understanding of cultural diversity) เสนอโดยไทยและรัสเซีย

ข้อมตินี้มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการเน้นย้ำถึงการท่องเที่ยวในภูมิภาคอย่างยั่งยืนและสมดุลในยุคหลังโควิด 19 และเสนอแนะให้รัฐสภาสมาชิก APPF สนับสนุนกรอบการท่องเที่ยวพื้นฐานอย่างยั่งยืน (Regenerative Tourism Framework) รวมทั้งแนวคิดเศรษฐกิจ BCG Model ของไทยเพื่อเป็นพื้นฐานในการกำหนดนโยบายและข้อเสนอแนะที่มุ่งเน้นประเด็นสำคัญและมีความเกี่ยวข้องกันโดยผ่านรูปแบบของการฟื้นฟูการท่องเที่ยวในลักษณะ place-based เพื่อส่งเสริมความเชื่อมโยงของระบบนิเวศด้านการท่องเที่ยวทั้งระบบ

บทสรุป

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นแผนระดับชาติที่มีความสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศไทย ซึ่งที่ผ่านมามุ่งพัฒนาเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ส่งผลให้ประเทศประสบปัญหาการพัฒนาที่ไม่สมดุลทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในระยะหลังนับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ จึงได้ปรับแนวทางการพัฒนาไปสู่การพัฒนาที่มีความยั่งยืน

BCG Model เป็นแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) และยังสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หัวใจสำคัญของ BCG ไม่เพียงมีความสำคัญในมิติ ด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม แต่ยังเป็นรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจแบบคู่ขนานที่อาศัยทั้ง ความก้าวหน้าทางวิทยาการระดับสูงและการยกระดับเศรษฐกิจฐานราก เพื่อกระจายโอกาสและความเจริญ ไปสู่ประชาชนอย่างทั่วถึง โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

สำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG เป็นวาระแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๖๔ โดยมีคณะกรรมการบริหารการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว เป็นผู้พิจารณากำหนดมาตรการและดำเนินการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการด้านการขับเคลื่อน การพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. ๒๕๖๔-๒๕๗๐ ในส่วนของฝ่ายนิติบัญญัติ รัฐสภาไทยได้แสดงบทบาทในการส่งเสริมและขับเคลื่อนเศรษฐกิจ BCG ทั้งในระดับกรมการเมืองสามัญที่ เกี่ยวข้อง ซึ่งเห็นได้จากคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจ สภาผู้แทนราษฎร ได้มีการประชุมร่วมกัน เพื่อติดตามความคืบหน้าการผลักดันเศรษฐกิจ BCG และในเวทีการประชุมรัฐสภาระหว่างประเทศ ผู้แทนรัฐสภาไทยได้กล่าวถ้อยแถลงในหลายโอกาสรวมถึงการเสนอร่างข้อมติในประเด็น BCG อย่างไรก็ดี การพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจตาม BCG Model ต้องอาศัยกลไกสนับสนุนทั้งในเรื่องกฎหมายและ ระเบียบรวมทั้งมาตรการจูงใจ นอกจากนี้ การเร่งรัดการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG ยังมีความท้าทายสำคัญ ได้แก่ ความผันผวนทางเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การระบาดของโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำ การเปลี่ยนแปลงสภาพทางภูมิอากาศ และการลดลงของทรัพยากรธรรมชาติ

ในส่วนท้ายสุดของเอกสารวิชาการนี้ เป็นการเสนอบทสัมภาษณ์สมาชิกรัฐสภาคือ ศาสตราจารย์เกียรติคุณไกรสิทธิ์ ดันตศิรินทร์ สมาชิกวุฒิสภา ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ เกี่ยวกับการผลักดันเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

รายการอ้างอิง

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กฎหมายและระเบียบ. (ม.ป.ป.). สืบค้นจาก <https://www.bcg.in.th/laws/>

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (๒๕๖๕). แผนปฏิบัติการด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. ๒๕๖๔-๒๕๗๐. สืบค้นจาก <https://waa.inter.nstda.or.th/stks/pub/bcg/BCG-Action-Plan-2564-2570-256502-01.pdf>

การประชุมเต็มคณะด้านเศรษฐกิจและการค้า ในห้วงการประชุมประจำปีรัฐสภาภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก (APPF) ครั้งที่ ๓๐. (๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๕). สืบค้นจาก <https://web.parliament.go.th/view/63/%E0%B8%82%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%A7/%E0%B8%82%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%A7/254/TH-TH>

การประชุมประจำปีรัฐสภาภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก (APPF) ครั้งที่ ๒๙ (วันที่ ๒). (๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๔). สืบค้นจาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_news.php?nid=82815&filename=member_fund02

จีดีพีล้าสมัยไปแล้วหรือไม่ ในการสะท้อนภาพของเศรษฐกิจยุคปัจจุบัน. (๙ กันยายน ๒๕๖๓).

Workpointtoday. สืบค้นจาก <https://workpointtoday.com/gross-domestic-products-gdp-gross-national-happiness-gnh/>

BCG คืออะไร? โมเดลพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อความยั่งยืน. (ม.ป.ป.). สืบค้นจาก <https://www.bcg.in.th/>
ประชุมร่วมของคณะ กมธ.สามัญสหภาพรัฐสภาว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืนและคณะ กมธ.สามัญสหภาพรัฐสภาว่าด้วยกิจการสหประชาชาติ ในห้วงการประชุมสมัชชาสหภาพรัฐสภา ครั้งที่ ๑๔๒ (ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์). (๒๙ เมษายน ๒๕๖๔). สืบค้นจาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_snews.php?s=cGFyYGlhbWVudF9wYXJjeUBAQDcmNzko

ประธานวุฒิสภานำคณะผู้แทนรัฐสภาไทยเข้าร่วมการประชุมสมัชชาสหภาพรัฐสภา ครั้งที่ ๑๔๔ ณ จังหวัดบาหลี อินโดนีเซีย เป็นวันที่สอง. (๒๓ มีนาคม ๒๕๖๕). สืบค้นจาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_news.php?nid=85178&filename=member_fund02

ประธานรัฐสภาในฐานะประธานเจ้าภาพการประชุมประจำปีรัฐสภาภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก ครั้งที่ ๓๐ หรือ APPF ครั้งที่ ๓๐ เป็นประธานในพิธีเปิดการประชุมประจำปีรัฐสภาภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก ครั้งที่ ๓๐ ณ รัฐสภา. (๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๕). สืบค้นจาก

<https://web.parliament.go.th/view/63/APPF30/197/TH-TH>

แผนปฏิบัติการด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. ๒๕๖๔-๒๕๗๐.

(กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕). สืบค้นจาก <https://www.bcg.in.th/bcg-action-plan/>

ฟื้นเศรษฐกิจหลังวิกฤติโควิด 19 เด็บโตบนเส้นทางที่ยั่งยืน. (๔ มกราคม ๒๕๖๔). กรุงเทพธุรกิจออนไลน์.

สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/social/915337>

โมเดลเศรษฐกิจใหม่ BCG. (๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔). สืบค้นจาก <https://www.bcg.in.th/data-center/articles/bcg-by-nstda/>

ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน. (ม.ป.ป.). *เกี่ยวกับ SDGs*. สืบค้นจาก

<https://www.sdgmovement.com>

สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม. (๒๕๖๓). *ผลกระทบ COVID-19 ต่อ 'สิ่งแวดล้อม'*.

สืบค้นจาก <http://www.gsei.or.th/activities/detail/517>

สภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมาธิการการพัฒนาเศรษฐกิจ. (๒๕๖๔). *การประชุมคณะกรรมาธิการการพัฒนา*

เศรษฐกิจ ครั้งที่ ๕๗ วันพฤหัสบดีที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๔. สืบค้นจาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/download/article/article_20211208095307.pdf

สรรเสริญ วงศ์ชะอุ่ม. (๒๕๕๔). *การวางแผนพัฒนาประเทศ*. สืบค้นจาก

https://www.nesdc.go.th/ewt_w3c/ewt_dl_link.php?nid=5789

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (๒๕๖๔). *BCG Economy Model*. สืบค้นจาก

https://www.nstda.or.th/home/knowledge_post/nstda-bcg/

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ. (๒๕๖๒). *BCG in*

Action : The New Sustainable Growth Engine (Bio-Circular-Green Economy)

โมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน. สืบค้นจาก <https://www.nxpo.or.th/th/bcg-economy/>

_____. (๒๕๖๔). *BCG Economy Model จะช่วยฟื้นฟูประเทศไทย หลังโควิด-19 ได้อย่างไร?*

สืบค้นจาก <https://www.nxpo.or.th/th/8114/>

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๖๕). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม*

แห่งชาติฉบับที่สิบสาม พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐. สืบค้นจาก

https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=13150

_____. (ม.ป.ป.). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม*. สืบค้นจาก <https://www.nesdc.go.th/>

[main.php?filename=develop_issue](https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=develop_issue)

สุชาติ พรชัยวิเศษกุล. (๒๕๖๔). *แนวโน้มตลาดแรงงานหลังประชาชนได้รับวัคซีนโควิด-19 แล้ว*.

สืบค้นจาก https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/vgnew_th/

[53ece25ca77fe3f407faaebe7c87db66.pdf](https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/vgnew_th/53ece25ca77fe3f407faaebe7c87db66.pdf)

United Nations Thailand. (2022). *The Sustainable Development Goals in Thailand*.

Available from: <https://thailand.un.org>

บทสัมภาษณ์สมาชิกรัฐสภา

ศาสตราจารย์เกียรติคุณไกรสิทธิ์ ตันติศิรินทร์ สมาชิกวุฒิสภา*

ในหัวข้อ “การส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียนและเศรษฐกิจสีเขียว (BCG Model) เพื่อการเจริญเติบโตอย่างทั่วถึงและยั่งยืน”

วันอังคารที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

โดยนายสฤณีพล สตะเวทิน
นักวิทยาศาสตร์ชำนาญการพิเศษ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณไกรสิทธิ์ ตันติศิรินทร์ สมาชิกวุฒิสภา ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการผลักดันเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะประเด็นด้านความมั่นคงทางอาหารซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมและสร้างความเข้มแข็งให้กับโครงสร้างเศรษฐกิจ BCG ได้ให้ข้อคิดเห็น ดังนี้

ประเด็นคำถาม: สมาชิกวุฒิสภากับการส่งเสริมและขับเคลื่อนเศรษฐกิจ BCG

ศาสตราจารย์เกียรติคุณไกรสิทธิ์ ตันติศิรินทร์ สมาชิกวุฒิสภา ได้กล่าวถึงความเชื่อมโยงระหว่างความมั่นคงทางอาหารและการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์เศรษฐกิจ BCG ของประเทศไทยว่า อาหารเป็นสิ่งจำเป็นที่สำคัญต่อการมีโภชนาการและสุขภาพที่ดี รวมถึงความเป็นอยู่ที่ดีและการอยู่รอดของมนุษยชาติ ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับระบบอาหารและเกษตรกรรมเพื่อความมั่นคงทางอาหาร โอกาสทางเศรษฐกิจ รวมถึงวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวและความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม โดยในปัจจุบันทั่วโลกเกิดความท้าทายด้านความมั่นคงทางอาหารและโภชนาการ โดยเฉพาะสิทธิขั้นพื้นฐานในการเข้าถึงอาหารที่ดีต่อสุขภาพ (Rights to food) ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการมีสุขภาพที่ดีและความเป็นอยู่ที่ดี ตลอดจนผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมที่รุนแรงต่อประชากรอันเนื่องมาจากความอดอยากและภาวะทุพโภชนาการ (Malnutrition) ที่มีมูลเหตุจากความยากจน วิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 และผลกระทบจากความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างประเทศ ซึ่งที่ผ่านมา รัฐสภาไทยได้เฝ้าติดตามความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมาโดยตลอด และให้การสนับสนุนที่จำเป็นด้านกฎหมายและมาตรการทางการเงินการคลังที่ส่งเสริมการยุติความอดอยากและภาวะทุพโภชนาการในช่วงวิกฤตโควิด 19 ตลอดจนส่งเสริมโภชนาการที่เหมาะสมสำหรับประชากรทุกช่วงวัย ผ่านนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านสาธารณสุขและสุขอนามัยแบบครบวงจร รวมทั้งมาตรการโครงข่ายความคุ้มครองทางสังคม (Social safety net) ที่เหมาะสมในระดับชาติและระดับชุมชน สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ ๒ ว่าด้วยการยุติความหิวโหยเพื่อบรรลุความมั่นคงทางอาหารและยกระดับโภชนาการและส่งเสริมเกษตรกรรมที่ยั่งยืน (Goal 2: Zero Hunger)

ศาสตราจารย์เกียรติคุณไกรสิทธิ์ ตันติศิรินทร์ สมาชิกวุฒิสภา

ในขณะเดียวกัน พลังงานเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการอยู่รอดของมนุษย์และคุณภาพชีวิต โดยเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ ๗ ว่าด้วยการสร้างหลักประกันให้ทุกคนสามารถเข้าถึงพลังงานสมัยใหม่ที่ยั่งยืนในราคาที่ย่อมเยา (Goal 7: Affordable and Clean Energy) ระบุชัดเจนว่า โลกต้องการพลังงานสะอาดและเข้าถึงได้ ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับการบรรเทาและการควบคุมการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศ สำหรับประสบการณ์ของไทยในการจัดการเรื่องอาหารและพลังงานนั้นดำเนินการโดยใช้หลักการเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว หรือ BCG โมเดล คือ การใช้หลักการเศรษฐกิจชีวภาพโดยตรงกับเกษตรกรรมและการปรับเปลี่ยนระบบอาหารเพื่อพัฒนาผลผลิตที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ มีคุณภาพสูง ปลอดภัย รวมถึงอาหารและผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่าทางอาหารสูงสำหรับคนยากจนและมีภาวะทุพโภชนาการ

ส่วนเศรษฐกิจหมุนเวียน คือ การลดการสูญเสียอาหาร การนำวัสดุใส่อาหารและวัสดุสัมผัสอาหาร และการนำผลิตภัณฑ์และของเสียที่สามารถเพิ่มมูลค่าได้กลับมาใช้ใหม่ เช่น ก๊าซชีวภาพ เชื้อเพลิงชีวภาพ ปุ๋ยชีวภาพ อาหารสัตว์ ส่วนประกอบอาหารและผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร เป็นต้น ในขณะเดียวกัน หัวใจสำคัญของเศรษฐกิจสีเขียว คือ การพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคม และรักษาสิ่งแวดล้อมอย่าง ‘สมดุล’ ให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพโดยลดหรือไม่ให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งคำนึงถึงทรัพยากรชีวภาพเป็นศูนย์กลางและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยให้ความสำคัญกับความยั่งยืนทางระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม โดยการลดและทำให้เกิดความเป็นกลางในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การอนุรักษ์และนำของเสียกลับมาใช้ใหม่ การใช้พลังงานหมุนเวียนและก๊าซชีวภาพ การใช้บรรจุภัณฑ์อาหารและวัสดุสัมผัสอาหารที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพ รวมถึงการปกป้องและอนุรักษ์ป่า ป่าชายเลน หญ้าทะเล และความหลากหลายทางชีวภาพ

ดังนั้น อาหารและพลังงานจึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญและเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิด ในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนและการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ BCG ของประเทศไทย

ประเด็นคำถาม: รัฐสภาจะช่วยส่งเสริมและขับเคลื่อนเศรษฐกิจ BCG ได้อย่างไร

การดำเนินการในประเด็นการพัฒนาที่ซับซ้อนดังกล่าวจะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เป็นหุ้นส่วนและมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ และภาคประชาสังคมในทุกกระบวนการและทุกมิติ พร้อมทั้งสร้างความตระหนักรู้และเปิดให้มีการรับฟังความคิดเห็นทั้งระดับประชาชน โดยใช้ยุทธศาสตร์และแนวทางที่หลากหลายเพื่อพัฒนาและขับเคลื่อน BCG โมเดล ซึ่งถือเป็นวาระแห่งชาติที่ต้องดำเนินการและนำไปสู่การประยุกต์ใช้ได้ในทุกเป้าหมาย ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น โดยกลไกของรัฐสภาจะมีส่วนช่วยเป็นตัวกลางในการประสานความร่วมมือจากหลายภาคส่วนและหลายระดับ เพื่อส่งเสริมความเข้าใจและแสวงหามาตรการแก้ไขปัญหาร่วมกัน ทั้งโครงสร้างอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อก้าวข้ามอุปสรรคต่าง ๆ ร่วมกัน ผ่านการดำเนินการใน ๓ มิติ ได้แก่

๑. การตรวจสอบ ติดตาม และอำนวยความสะดวกให้แก่การดำเนินการของภาครัฐผ่าน เครื่องมือต่าง ๆ ของฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น การปรับปรุง แก้ไข ควบคุมไปกับการพัฒนากฎหมายเพื่อเตรียมความพร้อม อำนวยความสะดวก และลดข้อจำกัดทางกฎหมายให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาระบบนิเวศนวัตกรรม และป้องกันไม่ให้เกิดความเสี่ยงต่อประชาชนทั้งทางด้านสภาพภูมิอากาศ ความพร้อมในการปรับตัวและแข่งขันทางเศรษฐกิจ และความมั่นคงทางสังคม ในขณะเดียวกัน การตรวจสอบ ติดตาม และให้ข้อเสนอแนะต่อการทำงานของภาครัฐผ่านกรอบการทำงานของคณะกรรมการด้านต่าง ๆ ของรัฐสภา ถือเป็นบทบาทสำคัญอีกประการของฝ่ายนิติบัญญัติที่มีประโยชน์และมีประสิทธิภาพต่อการสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ BCG ของไทย

๒. การจัดสรรงบประมาณตามกลไกของรัฐสภาเพื่อสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาเชิงนโยบายและโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น เพื่อสร้างโอกาสในการสร้างงาน สร้างรายได้ และเอื้อต่อการเพิ่มขีดความสามารถของภาคเศรษฐกิจและภาคประชาชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้นภายหลังจากการฟื้นฟูผลกระทบจากวิกฤติโควิด 19 โดยเฉพาะกลุ่มผู้เปราะบางและผู้ด้อยโอกาสในสังคม รวมทั้งการสนับสนุนงบประมาณสำหรับการวิจัย และพัฒนานวัตกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเร่งให้การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ BCG ทั้งในระดับระดับชาติและระดับท้องถิ่น บรรลุผลและเกิดเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

๓. การแลกเปลี่ยนข้อมูลและเรียนรู้ข้อมูลจากประสบการณ์ปัจจุบันและในอนาคตร่วมกับประเทศอื่น ๆ ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก ผ่านกรอบความร่วมมือของรัฐสภาระหว่างประเทศ และองค์การระหว่างประเทศอื่น ๆ ทั้งในระดับทวิภาคและพหุภาคี เพื่อยกระดับและเชื่อมโยงเครือข่ายพันธมิตรระหว่างประเทศ โดยการเลือกรับ พัฒนาต่อยอด ดึงความร่วมมือ การลงทุน และปรับใช้ องค์ความรู้และเทคโนโลยีให้เหมาะสมกับบริบทภายในประเทศ เช่น บทบาทของรัฐสภาในการมีส่วนร่วม จัดทำรายงานผลการดำเนินการตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนระดับชาติโดยสมัครใจ (Voluntary National Reviews: VNRs) ของสหประชาชาติ และการเข้าร่วมการประชุมรัฐสภาระหว่างประเทศ ในโอกาสต่าง ๆ เป็นต้น

*อดีตเคยดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการฝ่ายอาหารและโภชนาการ องค์การอาหารและเกษตรแห่ง สหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) เป็นเวลา ๗ ปี ในปัจจุบันดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สหภาพรัฐสภาว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน (Bureau of Standing Committee on Sustainable Development, Inter-Parliamentary Union: IPU) และดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการต่าง ๆ ดังนี้

๑. ประธานที่ปรึกษา คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์ วุฒิสภา
๒. รองประธานคณะกรรมการการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม วุฒิสภา คนที่สาม
๓. ประธานคณะอนุกรรมการการเกษตรและสหกรณ์ วุฒิสภา
๔. ประธานคณะอนุกรรมการการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม วุฒิสภา